

Lampeduška listina

Abstract

The Charter of Lampedusa

The Charter of Lampedusa is a pact achieved mainly through a constituent grassroots process which brought together various organizations, associations and individuals in Lampedusa from 31 January to 2 February 2014. The gathering followed the death of over 600 women, men and children in the shipwrecks of 3 and 11 October 2013, at the time the most recent of a long series of tragedies. The Mediterranean Sea has become a cemetery as a result of current migration control policies. The Charter is not intended as a draft law, legislative proposal or as a petition to governments, but requires radical economic, political, legal and cultural rethinking. Such a U-turn begins with the construction of an alternative vision: freedom and right to self-determination for all regardless of one's nationality or place of birth/residence. The Charter of Lampedusa has two parts. The first part contains founding principles through which all struggles and actions inspired by the Charter of Lampedusa should proceed. The second part is a response to current migration policies and militarization of national borders. The combination of these produces inequality, racism, discrimination, exploitation, confinement and the death of fellow human beings.

Keywords: The Charter of Lampedusa, migration, control, inequality, transformation

Povzetek

Lampeduška listina je dogovor, ki je nastal kot rezultat artikulacije 'od spodaj' v času srečanja številnih organizacij, združenj in posameznikov, ki so se zbrali na Lampedusi med 31. januarjem in 2. februarjem 2014 po dveh brodolomih (prvi se je zgodil 3., drugi pa 11. oktobra 2013), v katerih je življenje izgubilo več kot 600 moških, žensk in otrok. To sta bili takrat zadnji epizodi tragičnega dogajanja v Sredozemlju, ki se je zaradi politik vladanja in nadzora nad migracijami spremenilo v množično morsko grobišče. Lampeduška listina ni predlog zakona, niti zahteva, ki bi jo naslovili na države in vlade, temveč manifest, ki poudarja nujnost radikalne transformacije družbenih, ekonomskih, političnih, kulturnih in pravnih razmerij, ki so značilna za aktualni sistem in so temelj globalne nepravilnosti, ki prizadeva na milijone ljudi. Transformacija se mora začeti z graditvijo alternative, temelječe na svobodi in možnostih za življenje vseh posameznikov in posameznic brez vsakršnega izključevanja na podlagi nacionalnosti, državljanstva in/ali kraja rojstva. Razdeljena je na dva dela: v prvem delu so naštet temeljna načela, iz katerih naj izhajajo vsi tisti boji in bitke, ki bodo sledili objavi Lampeduške listine. Drugi del pa je odgovor na nujno soočanje z realnostjo, ki jo izrisujejo zdajšnje migracijske politike in politike militarizacije meja, z rasizmom, diskriminacijo, izkoriščanjem, neenakostjo, prisilnim zapiranjem in smrtjo človeških bitij, ki jih te politike proizvajajo, pri čemer v razmerju do te realnosti zagovarja ključne točke za njeno celostno spremembo.

Ključne besede: Lampeduška listina, migracije, nadzor, neenakost, sprememba

Besedilo je bilo sprejeto 1. februarja 2014 na Lampedusi

Preambula

Lampeduška listina je sporazum, ki podpisane organizacije, združenja in posameznike povezuje v zavezi, da uveljavljajo, uresničujejo in branijo načela, ki so v njem zajeta, in sicer z uporabo takih načinov, besed in dejanj, ki se podpisnikom/icam zdijo za to primerna.

Lampeduška listina je rezultat procesa vzpostavitve in izoblikovanja pravic, ki izhaja od spodaj: artikulirala se je v času srečanja številnih organizacij, združenj in posameznikov, ki so se zbrali na Lampedusi med 31. januarjem in 2. februarjem 2014, po dveh brodolomih (prvi se je zgodil 3., drugi pa 11. oktobra 2013), v katerih je življenje izgubilo več kot 600 moških, žensk in otrok. To sta bili zadnji epizodi dogajanja v Sredozemlju, ki se je zaradi politik vladanja in nadzora nad migracijami spremenilo v množično morsko grobišče.

Lampeduška listina ni predlog zakona, niti zahteva, ki bi jo naslovili na države in vlade.

Politike vladanja in nadzora nad gibanjem oseb, ki so orodje sodobnih ekonomskih politik, že vrsto let

povzročajo neenakost in izkoriščanje: oba pojava sta se zaostрила med ekonomsko in finančno krizo v prvih letih novega tisočletja. Posebej Evropska unija – tudi s svojimi odločitvami na področju migracijskih politik – izrisuje za nas povsem nesprejemljivo politično, teritorialno in eksistenčno geografijo, ki temelji na izključevanju in omejevanju mobilnosti ter ločuje med osebami, ki imajo pravico do svobodnega gibanja, in osebami, ki morajo za to premagati neskončno vrsto ovir, tudi takih, ki ogrožajo njihova življenja. Lampeduška listina poudarja nujnost radikalne transformacije družbenih, ekonomskih, političnih, kulturnih in pravnih razmerij, ki so značilna za aktualni sistem in so temelj globalne nepravilnosti, ki prizadeva na milijone ljudi. Ta transformacija se mora začeti z graditvijo alternative, temelječe na svobodi in možnostih za življenje vseh posameznikov in posameznic brez vsakršnega izključevanja na podlagi nacionalnosti, državljanstva in/ali kraja rojstva.

Lampeduška listina temelji na spoznanju, da vsi posamezniki in posameznice kot človeška bitja naseljujemo zemljo kot skupni prostor, in to skupno pripadnost je treba spoštovati. Razlike moramo pojmovati kot bogastvo in vir novih možnosti, ne kot sredstvo za postavljanje ovir.

Lampeduška listina ves planet razume kot prostor svojega udejanjanja, kot kraj svojega nastanka Sredozemlje, v samem središču Sredozemlja pa je otok Lampedusa. Politike vladanja in nadzora nad migracijami so temu otoku vsilile vlogo meje in ločnice, neizogibne točke prehoda, s tem pa so povzročile smrt na desetisoče oseb, ki so se poskušale prebiti do njega. V nasprotju s tem želi

Lampeduška listina doseči, da bi usodo otoka spet vzeli v roke njegovi prebivalci. Prvi korak, ki določa držo Lampeduške listine v svetu, je zavrnitev prevladujočih političnih in ekonomskih norm.

Ne glede na to, ali bodo pravice, ki se oblikujejo od spodaj in jih razglaša Lampeduška listina, sedanje institucionalne, državne in/ali naddržavne formacije priznale, se s svojim podpisom zavezujemo, da jih bomo uveljavljali in udejanjali v vseh naših praksah političnega, družbenega in kulturnega boja.

Lampeduška listina je razdeljena na dva dela, ki zrcalita napetost med našimi željami in našimi prepričanji ter realnostjo sveta, v katerem živimo. V prvem delu so naštetna naša temeljna načela, iz katerih bodo izhajali vsi tisti boji in bitke, ki bodo sledili objavi Lampeduške listine. Drugi del pa je odgovor na nujnost soočanja z realnostjo, ki jo izrisujejo zdajšnje migracijske politike in politike militarizacije meja, z rasizmom, diskriminacijo, izkoriščanjem, neenakostjo, prisilnim zapiranjem in smrtjo človeških bitij, ki jih te politike proizvajajo, pri čemer v razmerju do te realnosti zagovarja ključne točke za njeno celostno spremembo.

PRVI DEL

Svoboda gibanja

Lampeduška listina zagovarja svobodo gibanja za vse posameznike in posameznice.

Zavedajoč se, da je človeška zgodovina zgodovina migracij, te pa so danes tudi bistveni element neoliberalizma in kapitalističnega ekonomskega sistema; zavedajoč se, da so migracijske politike danes eden poglavitnih mehanizmov, prek katerih se redefinirajo razredne delitve in prek katerih spet prihajajo na dan kolonialni odnosi in kolonialna nesorazmerja med državami; poudarjajoč licemerstvo vsake politične retorike, ki kot svoj cilj razglaša, da si želi zaustaviti gibanje migrantov in migrantk; zavedajoč se, da imperativ, po katerem gibanje po svetu sledi zahtevam globalne ekonomije, zadeva velik del človeštva, medtem ko je svoboda, da pri tem sledimo lastni življenjski poti, privilegij, dostopen le manjšini svetovne populacije; ugotavljajoč, da način regulacije migracijskih tokov ustvarja oblike vključevanja in izključevanja, ki proizvajajo hierarhično raznolike pravne, družbene in ekonomske pogoje za milijone oseb, ki se premikajo po svetu, a jim je pri tem onemogočeno svobodno določanje lastnih poti –

Lampeduška listina trdi, da je nesprejemljivo kakršnokoli ločevanje med ljudmi, ki vodi k vsakokratnemu določanju, kdo – glede na kraj rojstva in/ali državljanstvo, glede na ekonomski, pravni in družbeni položaj, prav tako pa tudi glede na potrebe območij,

kamor prihaja – se lahko giblje svobodno, upošteva lastne želje in potrebe, kdo to lahko počne le na podlagi uradnega dovoljenja. In končno, kdo mora, če se želi premikati po istih poteh, privoliti v izpostavljenost diskriminaciji, izkoriščanju in nasilju, tudi spolnemu, dehumanizaciji in poblagovljenju, omejevanju osebne svobode ter tveganju, da izgubi življenje.

Svoboda izbire

Izhajajoč iz ugotovitve, da politike vladanja in nadzora nad migracijami delujejo tudi prek mehanizmov, ki usmerjajo migracijske poti posameznikov (v nekaterih državah jih zaustavljajo, v drugih, skozi katere potujejo, jih zavračajo ali pa jih vračajo v tiste države, kamor so najprej prišli), s čimer pogojujejo njihovo možnost za svobodno izbiro poti, kraja bivanja in/ali možnost, da kadarkoli spremenijo svoje odločitve –

Lampeduška listina (s tem, ko koncept prostora osvobodi vsakršne lastniške in privatizacijske logike, vključno s tisto vpisano v tradicijo nacionalnih držav) zagovarja svobodo vsakega človeka, da si izbere kraj svojega bivanja, in iz tega izhajajočo svobodo, da se upira in bori proti oviram, ki ji stojijo na poti. Ta svoboda se nanaša tudi na mladoletne najstnike in najstnice, ki jih je treba obravnavati kot opolnomočene osebe, a ob zagotovitvi vseh oblik zaščite, ki so povezane z njihovo mladostjo.

Svoboda bivanja

Izjavljamo, da so oboroženi spopadi, podnebne katastrofe in globalna nepravilnost, ki uničujejo večji del sveta, pojavi, povezani z aktualnim ekonomskim modelom; opazamo, da (v imenu ekonomske rasti, ki ji ni mar za varovanje okolja in prihodnost vseh ljudi) proizvodnja selijo tja, kjer se ustvarjanje dobička lahko izogne vsaki regulaciji, viri pa se izkoriščajo in prerazporejajo na čedalje bolj nepravilni način; poudarjamo, da nobene migracije, tudi takrat, ko se kaže kot odločitev, ki je intimno povezana z zasebnim življenjem ljudi, ni mogoče v celoti ločiti od okoljskega in družbenega konteksta; ugotavljajoč, da ekonomske neenakosti in nepravilnosti kršijo pravico do svobode bivanja na nekem kraju tudi milijonom staršev, ki jim je dejansko preprečeno, da bi svoje potomce (vključno z otroki in mlajšimi mladostniki) vzgajali sami, saj je migracija enega ali obeh staršev oziroma mladostnikov ali mladostnic včasih edini način, da potomcem zagotovijo zelene življenjske razmere –

A. Lampeduška listina se zavzema za svobodo bivanja na nekem kraju kot svobodo, da dežele, v kateri so se posamezniki ali posameznice rodili ali v kateri prebivajo, ni treba zapustiti, razen če se sami ne odločijo za to. Lampeduška listina se prav tako zavzema za svobodo, da se borimo, organiziramo, gradimo iniciative, potrebne za

odstranitev vsakršne oblike izkoriščanja, ekonomskega, političnega, vojaškega in kulturnega podrejanja, ki preprečuje avtonomno, svobodno, neodvisno in miroljubno življenje vseh ljudi, ki naseljujejo svet.

Ugotavljamo, da formalni in neformalni mehanizmi zavrnitve, prakse identifikacije, pridržanja in prisilnega zapiranja, dopuščene, a pogojene poti ter podeljevanje diferenciranih statusov preprečujejo migrantom svobodno izbiro kraja, kamor bi prišli in kjer bi ostali –

B. Lampeduška listina zagovarja svobodo bivanja kot svobodo naselitve (v kateremkoli kraju, drugačnem od kraja rojstva in/ali državljanstva, pa četudi je oseba zapustila svojo državo), in kot svobodo, da na tem kraju načrtuje svoje življenje.

V predpisih, ki pravico do bivanja danes pogojujejo s posedovanjem formalnih dokazil o ekonomski produktivnosti, prepoznavamo sredstvo za izsiljevanje in diferenciacijo pravnih statusov in življenjskih možnosti oseb –

Lampeduška listina zato trdi, da svoboda ostati v državi, ki si jo oseba izbere po odhodu iz lastne, nikakor ne sme biti podrejena opravljanju delovnih aktivnosti, ki so priznane in dopuščene na podlagi potreb trga delovne sile v krajih prihoda. Lampeduška listina poleg tega zatrjuje, da svoboda do bivanja in uresničevanja lastne življenjske poti v izbranem kraju predvideva odsotnost vsakršne oblike izkoriščanja in dostop do zdravja, do bivališča, do dela in izobrazbe, do komunikacij in informacij – tudi in predvsem pravnih – brez sleherne diskriminacije. Odstraniti pa je treba tudi ovire v življenjskem okolju, ki bi preprečevale uresničevanje te svobode.

Svoboda načrtovanja in uresničevanja lastne življenjske poti, če je migriranje nujno

Izhajamo iz spoznanja, da nenehno in strukturno povzročanje konfliktov, pa tudi podnebnih in okoljskih ter ekonomskih in družbenih katastrof, takoj sproži nujno po odhodu iz kraja, kjer se to dogaja –

Lampeduška listina poudarja, da vsak človek, ki mora oditi iz države, v kateri se je rodil in/ali katere državljanstvo ima, oziroma iz države, kjer se je odločil, da bo živel – kakršnikoli že so razlogi, zaradi katerih ga individualno in/ali kolektivno preganjajo, ter ne glede na to, ali se je ta pregon zgodil ali pa obstaja le kot možnost – lahko svobodno izbira kraj, kjer se bo ustalil in se tam spet združil s svojimi najbližjimi. Svobode njegovih odločitev ni sprejemljivo zoperstavljati svobodi gibanja, bivanja in izbire kraja bivanja.

Lampeduška listina zagovarja, da mora biti v takih primerih vsem posameznikom in posameznicam priznana in nemudoma zagotovljena možnost, da se lahko gibljejo varno, brez pogojevanja in ovir.

Lampeduška listina poleg tega poudarja, da mora biti v takih primerih vsem posameznikom in posameznicam zagotovljena pravna, ekonomska, socialna, kulturna in eksistenčna zaščita v vseh državah, skozi katere vodi njihova pot. Enaka zaščita, kakor tudi dostop do skupnega prostora in virov, mora biti zagotovljena v krajih, kjer se osebe odločijo naseliti, da bi tam izoblikovale in uresničevale svoj življenjski načrt. Ta zaščita jim mora biti zagotovljena tudi, če se odločijo za preselitev drugam.

Osebna svoboda

Lampeduška listina poudarja, da nobenemu človeku v nobenem primeru ne sme biti odvzeta osebna svoboda, da torej ne sme biti prisilno pridržan ali zaprt, ker je udeležan pravico do svobodnega gibanja z odhodom iz kraja rojstva in/ali kraja, katerega državljan je, ali pravico do življenja in bivanja v kraju, kjer se je odločil ustaliti.

Svoboda do upora

Lampeduška listina zagovarja pravico vseh posameznikov in posameznic, da se uprejo politikam, ki vsiljujejo delitve, diskriminacijo, izkoriščanje in prekarnost med ljudmi, ob tem pa ustvarjajo tudi neenakost in razlike.

Ugotavljamo tudi, da so zdajšnje politike vladanja in nadzorovanja migracij eno temeljnih orodij za ustvarjanje tovrstnih razmer –

zato Lampeduška listina zagovarja svobodo vseh posameznikov in posameznic, da se upirajo tem politikam kot celoti, kakor tudi specifičnim mehanizmom njihovega delovanja, pa naj gre za sprejemne, namestitvene centre in/ali centre za pridržanje, za meje, za dovoljenja za bivanje, vezana na pogodbe o delu, za prakse deportacij, izgonov in zavrnitev, za neenakopravno obravnavo pri dostopu do dela in bivališča, za izkoriščanje migrantske delovne sile, za prekarizacijo življenjskih in delovnih pogojev, za politiko selekcije in omejevanja gibanja na podlagi tržne ekonomije, za politiko vizumov, za politiko kvot, za prakse militarizacije kopnega in morja, ki nadzirajo in preprečujejo mobilnost ljudi.

Lampeduška listina prav tako zagovarja svobodo in dolžnost nepokorščine, ko gre za nepravilne ukaze.

DRUGI DEL

Demilitarizacija meja

Z upoštevanjem, da nekatere države Evropske unije (Nemčija, Francija, Velika Britanija, Nizozemska, Italija, Španija in Švedska) spadajo med deseterico največjih izvoznikov orožja na svetu, da velik delež tega uvažajo prav države, iz katerih ljudje bežijo, saj v njih potekajo spopadi in/ali so obtožene, da kršijo človekove pravice in demokratične svoboščine;

ob ugotovitvi, da zdajšnje politike vladanja in nadzora migracij sprožajo proces militarizacije območij v državah in ob njihovih mejah, vključno s tistimi območji, na katerih hočejo zaustaviti ali zmanjšati število odhodov (ta proces si pogosto nadeva masko humanitarne retorike ali se predstavlja kot običajen varnostni ali nadzorni dispozitiv);

ob spoznanju, da je otok Lampedusa v tem procesu prevzel osrednjo vlogo in da se militarizacija, usmerjena v nadzor meja in migracij, prepleta z militarizacijo območij, ki sledi vojnim ciljem in obrambi prevladujočih ekonomskih interesov;

z zavestjo, da tako intenzivna militarizacija vzpostavlja specifične oblike dodatnega nasilja nad telesi, med katerimi je tudi spolno nasilje (zlasti nad telesi žensk), ter ob spoznanju, da militarizacija s proizvajanjem smrti pogosto povzroča izginotje mrtvih teles, s tem pa sorodnikom in prijateljem vsiljuje nepopolne oblike žalovanja in izražanja njihovih občutkov –

Lampeduška listina zagovarja nujnost takojšnje ustavitve vseh operacij, povezanih z militarizacijo območij in z upravljanjem dispozitivov za nadzor meja, naj so ti vojaški ali civilni, vključno z vojaškim urjenjem za repatriacijo in nadzor mobilnosti oseb v mednarodnem prostoru.

Lampeduška listina tako zagovarja nujnost popolne reorganizacije sredstev, ki so bila do danes namenjena temu področju. In sicer zato, da bi vzpostavili koridorje, s katerimi bi zagotovili prihod na cilj osebam, ki migrirajo iz nuje, kot tudi iz družbenih razlogov, ki zadevajo vse posameznike in posameznice.

Ob spoznanju, da je povezava med humanitarnostjo in varnostjo (prek katere države preprečujejo migrantom in migrantkam, da bi prispeli v evropski prostor, ali pa s tem posegajo v moduse njihovega prihoda) eden temeljnih mehanizmov militarizacije notranjih in obmejnih območij držav, vključno s tistimi območji, na katerih hočejo zaustaviti ali zmanjšati odhode –

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo ukinitve:

- *sistema Eurosur, ki je bil zasnovan prav z namenom udejanjanja nadzornih mehanizmov, namenjenih preprečevanju prihoda migrantov in migrantk*

- na ozemlje držav Evropske unije;
- *evropske agencije Frontex, ki je bila zasnovana prav z namenom, da preprečuje prihod migrantov in migrantk na ozemlje držav Evropske unije, ter njenih misij, ki trenutno potekajo;*
- *vseh operacij Evropske unije in njenih držav članic, tako tistih, ki so se ali se odvijajo na obmejnih območjih (na primer italijanska operacija Mare Nostrum, katere začetek sega v leto 2013), kot tistih, ki predvidevajo intervencijo v državah, ki niso članice Evropske unije (na primer operacija Eubam, ki so jo leta 2013 začeli izvajati v Libiji);*
- *vseh sistemov za nadzor in komunikacijo ter vojaških tehnologij (elektronski in satelitski sistemi, radarji, droni, sistemi biometričnega nadzora, pomorska in zračna mehanizacija), namenjenih za nadzor migracij in/ali militarizacijo območij, s ciljem spodbujanja vojn in uveljavitve prevladujočih gospodarskih interesov;*
- *vseh fizičnih ovir, še zlasti zidov in drugih materialnih ovir, ki obdajajo Evropsko unijo in se širijo na območjih obmejnih držav z namenom, da preprečujejo svobodo gibanja.*

Ob tem pa zaradi vloge, ki jo ima militarizacija v specifičnem sicilijanskem kontekstu, Lampeduška listina zahteva takojšnjo opustitev:

- uporabe baze Sigonella za tranzit posebnih oddelkov vojske ZDA, ki služijo urjenju policijskih enot in vojaških sil afriških režimov;
- strateške vloge baze Sigonella pri vodenju in upravljanju dronov, ki so v lasti vojske ZDA in Nata in katerih naloga sta tudi nadzorovanje in podpora operacijam nadzora in preprečevanja migracij;
- vseh dejavnosti, povezanih z namestitvijo ene izmed zemeljskih postaj sistema MUOS (*Mobile User Objective System*) v Niscemiju, ki naj bi med drugim prevzela tudi strateško nalogo koordinacije mobilnih naprav, še zlasti dronov, v operacijah nadzorovanja Sredozemlja in zavračanja migrantov in migrantk v režimu ekstrateritorialnosti.

Svoboda gibanja II

Poudarjamo svobodo gibanja, kakor je bila opredeljena v prvem delu –

Lampeduška listina zagovarja nujnost takojšnje odprave sistema vizumov, ki s tem, da delu svetovnega prebivalstva preprečuje svobodno gibanje in vzpostavlja selektivno mobilnost, prisiljuje vse posameznike in posameznice, ki ne morejo pridobiti vizuma, da tvegajo lastno življenje v poskusih prečkanja meja, ali pa jih prečkajo na načine, zaradi katerih so takrat, ko že vstopijo v evropski prostor, deležni različnih oblik diskriminacije pri dostopu do pravic.

Ob spoznanju, da v sporazumih o ekonomski in razvojni pomoči Evropska unija vsiljuje tistim državam, ki jih ima z vidika migracij za tvegane, nadzor in militarizacijo njihovih meja, pa tudi ponovni sprejem tistih izgnanih migrantov in migrantk iz Evropske unije, ki so prečkali njihovo ozemlje; ob ugotovitvi, da to vsiljevanje postaja merilo za pogajanja o vstopnih kvotah njihovih državljanov na ozemlje Evropske unije –

Lampeduška listina zagovarja nujnost odstranitve načela migracijskih klavzul iz vseh sporazumov – države, ki jim to načelo vsiljujejo, naj ga med pogajanjmi zavrnejo; poleg tega nasprotuje zdajšnjim evropskim sosedskim politikam, na ta način pa osvobaja odnose med ljudmi in državami vseh oblik instrumentalizacije, ki so namenjene nadzoru nad migracijami.

Opozarjamo, da zdajšnje migracijske politike Evropske unije težijo k povezovanju možnosti za legalno bivanje oseb v njenih državah članicah s potrebami trga dela, celo do te mere, da vzpostavljajo neločljivo vez med dovoljenjem za bivanje in pogodbo o delu; prepoznavamo, da je prav ta povezava vir različnih oblik izsiljevanja migrantskih delavcev in delavk s strani delodajalcev ter prinaša omejevanje pravic in zaščite za vse delavce in delavke –

Lampeduška listina zagovarja takojšnje in dokončno pretrganje povezave med delovnim razmerjem in pravico do vstopa, bivanja in zadrževanja na ozemljih držav članic.

Opozarjamo, da je sistem vstopnih kvot, ki so ga vpeljali v državah članicah Evropske unije in ki temelji predvsem na ekonomskih potrebah teh držav, eden pglavitnih mehanizmov, da status posameznikov in posameznic postane nelegalen –

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo odpravo sistema kvot, prav tako pa tudi priznanje pravice do bivanja vsem tistim posameznikom in posameznicam, ki so že vstopili na evropsko ozemlje, s čimer bo logika amnestije dokončno presežena. Lampeduška listina prav tako zagovarja razveljavitev kvalitativnih (vezanih na merili dohodka in bivališča) in kvantitativnih omejitev (vezanih na število in starost oseb, ki jih je treba znova združiti), s katerimi se pogojuje ponovno združevanje družine. Glede mladoletnih oseb se Lampeduška listina zavzema za načelo, da interes mladoletnika/ce prevlada pri vsaki izbiri ali odločitvi, ki ga/jo zadeva; zavzema se za domnevo mladoletnosti in za odpravo uporabe invazivnih medicinskih praks za njeno preverjanje; spodbuja takojšnje aktiviranje zaščite in vseh sredstev, ki mladoletni osebi zagotavljajo uveljavljanje vseh njenih pravic. Poleg tega mladoletnim osebam na migracijskih poteh nikoli ne smejo nuditi podpore in spremstva vojaške ali policijske enote, pač pa usposobljeno in kompetentno osebje. Vsaka oseba, ki se v kateremkoli trenutku svoje

migracijske poti sreča s predstavniki katerekoli ustanove ali institucije, mora imeti zagotovljene možnosti, da razume, kaj se z njo dogaja, da je seznanjena s svojimi pravicami, da se ji prisluhne, da se ji omogoči izražanje v lastnem jeziku in da sodeluje pri odločitvah, ki jo zadevajo.

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo razveljavitev tistih predpisov, ki – neposredno ali posredno – kriminalizirajo »nezakonit« vstop v neko državo in/ali bivanje v njej, prav tako pa tudi takojšnjo razveljavitev tistih kaznivih dejanj ali prekrškov, ki – neposredno ali posredno – kriminalizirajo pomoč, sprejem in nudenje gostoljubja migrantom, ne glede na »zakonitost« njihovega vstopa in njihovega bivanja.

Svoboda izbire II

S tem ko poudarja svobodo gibanja, kakor je bila opredeljena v prvem delu –

Lampeduška listina zagovarja razveljavitev vseh nacionalnih in mednarodnih zakonskih določil – s posebnim poudarkom na evropski zakonodaji, izhajajoči iz schengenskega sporazuma –, ki evropskim državljanom in osebam, ki prihajajo iz tako imenovanega »tretjega sveta« (še zlasti če so prosilci za mednarodno zaščito) omejujejo svobodo gibanja, bivanja v nekem kraju in izbire tega kraja za svoj življenjski prostor.

Lampeduška listina še zlasti zagovarja takojšnjo razveljavitev dublinske uredbe in vseh njenih poznejših sprememb, ki migrante in migrantke prisilijo, da vložijo prošnjo za mednarodno zaščito v prvi državi članici, v katero vstopijo, s čimer tem osebam preprečijo, da bi udeležale svojo življenjsko pot. V tem smislu znova poudarjamo, da imajo prosilci in prosilke za mednarodno zaščito pravico do svobodne izbire države, kjer bodo zaprosili za zaščito, pri čemer je nujno, da vse države članice dosežejo enako visoke standarde zaščite in sprejema. Te naj zagotovijo s pravočasnimi in učinkovitimi sankcijami proti državam, ki teh standardov ne dosegajo.

Svoboda bivanja II

Z uveljavljanjem svobode bivanja na nekem kraju, kakor je bila opredeljena v prvem delu;

ob opozorilu, da je eno pglavitnih orodij podrejanja in nadzora migrantov in migrantk tesna povezava med pravico do bivanja in izvajanjem bolj ali manj zapletenih birokratskih postopkov;

ob opozorilu, da predpisi, ki urejajo te postopke, v številnih državah pomenijo povsem ločeno in diferencirano zakonodajo, ki vzpostavlja pravne subjekte z omejenimi pravicami, vedno podrejene varovanju nacionalnih meja in državnim interesom –

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo odpravo vseh pogojev, ki – bodisi v predpisih bodisi v praksi – vzpostavljajo neenakost pri dostopu do pravic, priznanih na podlagi državljanstva, in sicer tako glede dostopa do socialne države, do mehanizmov, ki urejajo dostop do dela, kakor tudi glede političnih pravic, vključno z volilno pravico, in matičnega registra. Zavzema se tudi za takojšnjo skrčenje vseh postopkov za formalizacijo bivanja na določenem kraju zgolj na kratko preverjanje, ne glede na to, kakšno državljanstvo ima oseba, in za odvzem teh pristojnosti ministrstvu za notranje zadeve in policiji.

A. Pravica do dela

Z zavedanjem, da v Evropi celotni sektorji trga dela temeljijo na izkoriščanju migrantske delovne sile in da – kot pri gospodinjskih opravilih in negi, s čimer se ukvarjajo predvsem migrantke – je to delo dostopno za skromno plačilo in ob zmanjšanih pravicah, kar pripomore k blažitvi primanjkljajev v javnih institucijah, obenem pa tem institucijam to omogoča, da se znebijo odgovornosti; s poudarkom, da oblike novosuženjskega izkoriščanja, ki so splošno navzoče v razmerju do migrantk in migrantov, vsebujejo tudi oblike izsiljevanja in nasilja, tako fizičnega kot psihološkega (vključno s spolnim nasiljem); ob ugotovitvi, da je (na podlagi segmentacije trga dela, ki temelji na poreklu in/ali državljanstvu) ženskam in moškim kontinuirano onemogočen dostop do številnih poklicev; ob opozorilu, da se tem vidikom v številnih primerih pridruži nepriznavanje strokovnih nazivov in pridobljenih kompetenc (naj so te dokumentirane ali ne), kar dejansko izbriše in zanika osebne in profesionalne življenjske poti –

Lampeduška listina trdi, da mora biti pravica dostopa do vseh poklicev in do dela, ki je prosto vsakršnega izkoriščanja in se odvija v varnih razmerah ter ob spoštovanju osebe v vseh pogledih, zagotovljena vsem posameznikom in posameznicam brez kakršnekoli diskriminacije. Ta pravica mora biti zagotovljena ob enakem plačilu in s spoštovanjem pogodbenih predpisov, ki jih nenehno krši tudi strateška delokalizacija proizvodnje in delovne sile, in sicer predvsem tam, kjer bi to potegnilo za seboj prenovo ekonomskega in socialnega sistema vpletenih držav s ciljem enakopravnejše porazdelitve virov in storitev.

B. Pravica do bivanja

Ob ugotovitvi, da je za znaten del prebivalstva uveljavljanje pravice do bivanja danes ogroženo, in sicer zaradi razslojitve na podlagi dohodka in pogoste diskriminacije glede na državljanstvo oseb; z upoštevanjem dejstva, da je polno uveljavljanje pravice do bivanja temeljni pogoj za možnost uveljavljanja drugih pravic (na primer svobode, da zasnujemo svoj življenjsko pot na območju, kjer živimo); ob poudarku, da je v primeru nekaterih manjšin in skupin, opredeljenih na

etnični, verski, socialni in/ali ekonomski podlagi, pravica do bivanja nenehno kršena zaradi njihovega prisilnega pridržanja na določenih prostorih in krajih (ločenih od preostalega urbanega okolja in tako organiziranih na podlagi diskriminatorских predsodkov), ki člane teh manjšin in skupin pogosto prisilijo v spremembe življenjskega sloga in življenjske poti; ob ugotovitvi, da je preverjeno na voljo precejšnje število nepremičnin, tako v zasebni kot tudi v javni lasti, ki so zapuščene, neuporabljene ali le delno uporabljene in ki torej niso namenjene udejanjanju pravice do bivanja –

Lampeduška listina zagovarja pravico vsakega človeka, da si pridobi, pribori in ustvari možnost za bivanje na kraju, ki ustreza njegovi življenjski poti, in spoštuje vse razsežnosti, tako družbene kot družabne, v katerih se lahko izpolnjuje njegova eksistenca.

C. Pravica do zdravstvenega varstva in socialne varnosti

Z zavedanjem, da do celostne izpolnitve oseb in njihovih življenjskih poti lahko pride le znotraj sistema soodvisnosti z drugimi posamezniki in posameznicami ter z družbo kot celoto in da ta soodvisnost postane pomembnejša v nekaterih fazah življenja, kot so nosečnost, starševstvo, otroštvo in starost, in v nekaterih življenjskih okoliščinah, kot sta bolezen in hendikepiranost; ob ugotovitvi, da je sedanjí dostop do javnih in socialnih politik, ki zagotavljajo vzdržnost te soodvisnosti, diskriminatoren na podlagi državljanstva, spola ter družbenega, ekonomskega in pravnega statusa oseb –

Lampeduška listina zagovarja zagotovitev dostopa brez vsakršne diskriminacije do zdravstvenih struktur, zdravstvene oskrbe ter do ugodnosti, tako denarnih kot storitvenih, vključno s porodniškim nadomestilom in otroškim dodatkom, ki so nujne za polno uveljavljanje pravice vsake osebe, da je deležna zdravstvene oskrbe in nege.

D. Pravica do izobrazbe

Z zavedanjem, da je nediskriminatoren dostop do znanja, vednosti in izobrazbe prek vsem dostopnih izobraževalnih programov temelj za oblikovanje lastne življenjske poti in osebne uresničitve v vseh razsežnostih; ob ugotovitvi, da zdajšnje politike v nekaterih državah ovirajo ta dostop, in sicer na podlagi praks in zakonodaje, ki ga podrejajo posedovanju določenih pravnih, ekonomskih in socialnih statusov; ob prepričanju, da je učenje jezika države, v kateri se posameznik/ca odloči živeti, njegova/njena temeljna pravica, saj gre za bistveni pogoj, ki omogoča uresničitev lastne življenjske poti; obenem pa s poudarkom, da učenje in poznavanje jezika države, v kateri se posameznik odloči živeti, v nobenem primeru ne sme biti privzeto na institucionalni ravni kot selektivni kriterij in kot pogoj za pridobitev

in podaljšanje dovoljenja za bivanje –

Lampeduška listina zagovarja odstranitev vseh ovir, ki posameznike in posameznice diskriminirajo z vidika dostopa do znanja, vednosti, izobrazbe in učenja jezikov države, kjer živijo, ter maternega jezika, kakor tudi do kontekstov družbenega mreženja, v katerih se ta dostop lahko uresniči in obogati; zavzema se za priznanje študijskih nazivov in pridobljenih poklicnih oziroma strokovnih kvalifikacij, kakovostnih izobraževalnih programov in strokovnega usposabljanja ter za njihovo integracijo, če je to potrebno; zagovarja tudi razveljavitev vseh praks in zakonodaje, ki v različnih državah ustvarjajo ločene in diferencirane izobraževalne programe na podlagi državljanstva ali pravnega, socialnega in ekonomskega statusa.

Opozarjamo, da javni viri, ki omogočajo ustvarjanje umetnosti ter kulture, pogosto niso dejansko dostopni, *Lampeduška listina zato zagovarja pravico vseh posameznikov in posameznic, da dostopajo do javnih virov, sredstev in javnih prostorov, ki so namenjeni umetnosti in kulturi.*

E. Pravica do varovanja in ustvarjanja lastne družinske in emocionalne skupnosti

Ob zavedanju svobode vsakega človeka, da ustvari družinsko in/ali emocionalno skupnost z osebami, ki si jih sam izbere, ob spoštovanju njihove svobode in ne glede na državljanstvo ter njihov pravni, ekonomski in socialni status, kakor tudi ne glede na njihovo spolno usmerjenost; ob opozorilu, da je možnost ustvarjanja ali varovanja lastne družinske in emocionalne skupnosti pogosto podrejena ekonomskemu in socialnemu položaju oseb, ki se izkaže za še pomembnejšega v primeru migrantov in migrantk, ki so na trg dela in v socialni sistem javnih politik po navadi vključeni le z omejenimi pravicami –

Lampeduška listina zagovarja odpravo vseh institucionalnih posegov, ki s produkcijo praks, mehanizmi nadzora in zakonodaje omejujejo in/ali prepovedujejo svobodno izbiro pri varovanju in ustvarjanju lastne družinske in emocionalne skupnosti in ki v zadnjo vnašajo razlikovanje po statusu, pravnem ali drugačnem, še zlasti v primeru poroke med državljanom ali državljanke katere od držav članic Evropske unije in osebo, ki to ni, oziroma v primeru poroke med osebama, ki nimata državljanstva katere izmed članic.

Lampeduška listina zagovarja tudi priznanje – zaradi spoštovanja družinske in emocionalne povezanosti in prav tako z vidika administrativnih postopkov pri vstopu in bivanju – partnerskih skupnosti med državljanom ali državljanke katere izmed držav članic Evropske unije in osebo, ki to ni, ali med osebama, ki nimata državljanstva katere izmed članic.

F. Pravica do družbene in politične participacije

Ob upoštevanju dejstva, da danes milijoni oseb trajno živijo na ozemlju države, kjer bivajo, ne da bi imeli dostop do političnega in družbenega življenja te države, in sicer tako zaradi zakonskih in birokratskih ovir kakor tudi zaradi ekonomskih, okoljskih in stanovanjskih razmer –

Lampeduška listina poudarja, da mora biti vsaki osebi – neodvisno od njenega državljanstva in od njenega pravnega, socialnega ali ekonomskega statusa – omogočeno, če tako želi, da v polnem obsegu participira v javnem in družbenem prostoru kraja, kjer živi, in da ji mora biti v celoti zagotovljen dostop do tistih področij, v katerih se ta participacija izraža, vključno z volilnimi postopki in predstavnostvom v demokratičnih institucijah na lokalni, nacionalni in nadnacionalni ravni.

G. Zavzemanje za nediskriminatorni govor in spoštovanje vseh posameznikov in posameznic

Ob spoznanju, da danes ksenofobna in odkrito rasistična retorika, močno razširjena v javnem prostoru in v medijih vseh vrst, ter retorika, lastna rasističnemu razlikovanju, ki v kulturah vidi statične in nespremenljive forme, spodbujata pravno, ekonomsko in socialno diskriminacijo; ob poudarku, da so številne oblike, skozi katere se izraža medijski rasizem, tesno povezane z oblikami institucionalnega rasizma, ki z zakoni in praksami omejujejo dostop do pravic, in sicer na podlagi porekla in/ali državljanstva oseb; opozarjajoč na – tudi že v zakonskih besedilih razširjeno in normalizirano – uporabo izrazov, kot je »ilegalec« (ki se navezujejo na stereotipe in predsodke, prek katerih so posamezniki in posameznice kriminalizirani), ter na splošno na uporabo izrazov in tonov, ki osebe stigmatizirajo in diskriminirajo na podlagi njihovega dejanskega ali domnevnega porekla in/ali družbene, kulturne in religiozne pripadnosti; opozarjajoč, da se ti procesi kriminalizacije in stigmatizacije udeležujejo prek nenehnega zanikanja pravice do svobodnega izražanja ter pravice do samopredstavitve in lastne pripovedi migrantov in migrantk v medijih in v javnem prostoru, kar posledično proizvaja pristranske in enostranske informacije; ob poudarku, da spektakularizacija prihoda migrantov, tako na Lampeduso kot na številne druge evropske meje, prek uporabe govora, ki ustvarja vzdušje vznemirjenja in varnostne ogroženosti (hkrati pa potvori resničnost pojavov in izbriše zgodbe oseb), pripomore k zaostitvi rasizma in diskriminacije –

Lampeduška listina izraža politično vizijo razmerij med osebami, na katero v ničemer ne vpliva njihovo poreklo in/ali državljanstvo, prav tako pa ne njihova dejanska ali domnevna pripadnost neki kulturi ali religiji; zavzema se za boj proti slehernemu govoru, ki temelji na predsodkih, diskriminaciji in rasizmu, in sicer kjerkoli se ta pojavi, v kateremkoli kontekstu in na kateremkoli kraju.

H. Nove oblike državljanstva

Ob spoznanju, da se institut državljanstva že od nastanka nacionalnih držav naprej kaže kot vključujoč, a hkrati izrazito izključujoč mehanizem, in sicer do te mere, da je dostop do pravic, tudi tistih, ki so bile pripoznane kot univerzalne, spremeni v privilegij, vezan na pravni status; ob ugotovitvi, da Evropska unija do danes ni uvedla nobenega inovativnega kriterija za dostop do evropskega državljanstva, ki bi učinkoval bolj vključujoče, temveč je njegovo podeljevanje omejila le na posameznike, ki že imajo državljanstvo katere njenih članic; ob upoštevanju dejstva, da se je v procesu širitve Evropske unije vzpostavila notranja hierarhija različnih državljanstev, in sicer na podlagi pripadnosti določeni državi članici –

Lampeduška listina zagovarja priznanje polne uveljavitve enakih pravic za vsakogar, ki se nahaja v evropskem prostoru, ne glede na njegovo državljanstvo, in takojšnje priznanje evropskega državljanstva na podlagi ius soli.

Lampeduška listina v vsakem primeru zagovarja vzpostavitev novih oblik razmerja med institucijami in osebami, ki bodo temeljile na kraju bivanja, in ne več na nacionalni pripadnosti.

Svoboda izoblikovanja in uresničevanja lastne življenjske poti, ko je migriranje nujno II

Ob ponovnem poudarjanju svobode gibanja, izoblikovanja in uresničevanja lastne življenjske poti tedaj, ko je migriranje nujno, kot je opredeljena v prvem delu; ob zavrnitvi humanitarne politike, ki jo izvajajo državne in naddržavne strukture ter mednarodne organizacije, če gre pri tem za politike, ki temeljijo na predpostavki, da se delu človeštva priznava le omejena možnost gibanja – te politike zaustavljajo osebe, ki se iz nuje premikajo proti območjem, kjer se bodo najprej počutile varne, pa tudi sicer pogojujejo njihovo pot, posledica tega pa je, da je na tisoče ljudi prisiljenih živeti v negotovih razmerah in bivati v taboriščih za daljša obdobja ali celo za stalno; podpirajo odločitve Evropske unije v zvezi s problematiko azila, ki težijo k delokalizaciji ali eksteralizaciji zaščite, osebe pa premeščajo selektivno (*resettlement*) oziroma preprečujejo njihov prihod v Evropo (*regional protection program*); se kažejo kot drugi obraz vojnih politik, politik militarizacije in ekonomskega izkoriščanja ozemelj –

Lampeduška listina zagovarja potrebo po izoblikovanju koridorjev, ki zagotavljajo takojšnji prihod na cilj vsem osebam, ki zapuščajo ozemlje, kjer so se rodile in/ali kjer imajo državljanstvo in/ali kjer bivajo, ker bežijo pred vojno, individualnim ali kolektivnim preganjanjem, podnebnimi in okoljskimi, pa tudi ekonomskimi in socialnimi katastrofami, pri čemer naj to na noben način ne postavlja v negotovost svobode gibanja oseb, ki ne živijo v takih razmerah. Lampeduška listina poudarja, da morajo v času,

ki je potrebno za izoblikovanje takih koridorjev, vsi brezpogojno spoštovati zaveze o pomoči, sprejete na mednarodni ravni, in se izogibati konfliktom glede geografskih pristojnosti ter tistim zamudam, ki so v preteklosti povzročile že na tisoče smrti; poleg tega mora biti zagotovljeno takojšnje varovanje prosilcev in prosilk za mednarodno zaščito, in sicer od prvega stika z oblastmi države članice naprej, ne glede na to, kje in kako je prišlo do tega stika (tudi v mednarodnih vodah ali na mednarodnih območjih).

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo prekinitev vseh praks formalnega in neformalne zavračanja na notranjih in zunanjih mejah Evropske unije.

Lampeduška listina zagovarja opustitev politik eksternalizacije azila, s katerimi Evropska unija prenaša pristojnost mednarodne zaščite oseb, ki migrirajo iz nuje, na tranzitne države. V tem pogledu mora biti tudi v zgoraj naštetih izrednih situacijah osebam zagotovljena pravica do izbire, kakor jo opredeljuje ta listina.

Čeprav priznava specifičnost poti oseb, ki migrirajo iz nuje, pa lampeduška listina zavrača merila, ki urejajo preverjanje statusa in ki osebam v praksi vsiljujejo dokazovanje razlogov za njihovo migracijo, da bi si lahko pridobile dostop do določenih pravic.

Lampeduška listina poleg tega poudarja potrebo, da se na vstopnih območjih aktivirajo vse pobude, ki zagotavljajo možnost takojšnje vključitve prosilcev in prosilk za mednarodno zaščito ter beguncev in begunk v ekonomsko in družbeno tkivo.

Lampeduška listina zagovarja odpravo sprejemnega sistema, ki temelji na centrih za pridrževanje in taboriščih, in graditev skupnega sistema na različnih vpletenih območjih, v Sredozemlju in onkraj njega, katerega osnova naj bo – v vseh krajih – vzpostavitev razpršenih, decentraliziranih in na ovrednotenje osebnih poti temelječih sprejemnih dejavnosti; ta sistem naj spodbuja izkušnje samoupravnega in samoorganiziranega sprejema, tudi z namenom, da ne pride do oblikovanja špekulantskih monopolov na sprejem in do ločitve sprejema od njegove družbene dimenzije. Načrtovanje družbenih posegov ob prvem sprejemu, takoj po prihodu, mora upoštevati družinske in sorodstvene vezi, pri čemer naj v vseh okoliščinah varuje kontinuiteto starševskih, sorodstvenih in čustvenih odnosov.

Osebna svoboda II

Ob ponovnem poudarjanju osebne svobode, kakor je opredeljena v prvem delu; ob opozorilu, da migracijske politike vsiljujejo – na ozemljih držav članic Evropske unije in na njihovih mejah – sistem administrativnega pridržanja migrantov in migrantk brez dovoljenja za bivanje, kakor tudi sistem prisilnega zapiranja, ki prosilke in prosilce za mednarodno zaščito v času, ko potekajo upravni postopki za

pridobitev statusa azilanta/ke, zapira v prostore, ki imajo vse značilnosti taborišč; ob ugotovitvi, da so politike vladanja in nadzora nad migracijami Evropske unije dosegle, da se je praksa pridržanja in prisilnega zapiranja migrantov in migrantk ter prosilcev in prosilk za mednarodno zaščito razširila tudi na države nečlanice Evropske unije; razkrivajoč vse smrti in vsa nasilna dejanja, ki so se zgodila v centrih za pridržanje in prisilno zapiranje na celotnem območju Evropske unije in držav, kjer poteka eksternalizirani nadzor meja: smrti in nasilna dejanja, ki so ostali nepojasnjeni in nekaznovani; ob spoznanju, da takšnih krajev ni mogoče na noben način reformirati, upošteva njihovo simbolno in policijsko funkcijo kriminalizacije, kakor tudi pravne, ekonomske in socialne inferiorizacije migrantov in migrantk, in poleg tega opozarja na izdatno trošenje javnih sredstev, namenjenih temu sistemu in dodeljenih subjektom, ki špekulirajo z življenji migrantov in migrantk –

Lampeduška listina zagovarja takojšnjo odpravo instituta administrativnega pridržanja in zaprtje vseh centrov, kakorkoli že so poimenovani ali zasnovani, ter struktur za sprejem, ki omejujejo svobodo gibanja – bodisi da so ustanovljeni legalno, po veljavnih zakonih ali zgolj po odlokih in pravilnikih, bodisi da so se neformalno uporabljali za pridržanje in prisilno zapiranje oseb –, obenem pa preusmeritev sredstev, doslej namenjenih tem strukturam, v socialne projekte, dostopne vsem posameznikom in posameznicam.